

Obrazloženje teme *Pojedinac i zajednica*

Tema ovogodišnjeg natjecanja je *Pojedinac i zajednica*. Dakako, ovdje nije riječ o bilo kojoj vrsti zajednice (nije riječ o obitelji, krugu prijatelja ili razredu u školi), već o političkoj zajednici, odnosno o zajednici „onih koji vladaju i kojima se vlada“. Stoga je riječ o jednoj od centralnih tema filozofije politike u kojoj se isprepliću brojna pitanja i problemi oko kojih se tijekom povijesti filozofije oblikovalo mnoštvo filozofskih rasprava koje ne samo da traju do danas, već imamo dojam da su upravo danas važnije no ikada. Sva je prilika da su sličan dojam imali i Grci, uostalom, jednako kao i ljudi u svim kasnijim povijesnim razdobljima. Jedan od razloga za to zacijelo leži i u tome što je riječ o pitanjima i problemima koji su povezani s činjenicom da je svatko od nas pojedinac u zajednici i da ta priča, svidjelo nam se to ili ne, uvijek govori o nama samima.

Jedno od pitanja koje ova tema otvara je i pitanje što je zajednica pojedincu? Je li zajednica tek nužno sredstvo za ostvarenje osobnih ciljeva (dobrog života, sreće ili kako god to zvali) ili su ti ciljevi ostvarivi jedino životom u zajednici? Je li za pojedinca život u političkoj zajednici prirodno okruženje njegove ljudskosti ili je pak riječ o implicitnom dogovornom aranžmanu koji počiva na uzajamnoj koristi? I, s obzirom na to, koje su onda obveze pojedinca prema zajednici, a koje pak zajednice ili, specifičnije, države prema pojedincu? Što smijemo očekivati od države, a što ona od nas? Smije li država ograničavati prava i slobode pojedinaca u ime borbe protiv pandemije i zaštite javnog zdravlja? Smiju li pojedinci na to odgovoriti građanskim neposlušom?

Nadalje, koje su političke vrijednosti utemeljujuće za dobru političku zajednicu? Je li to, kao što tvrde neki, prvenstveno sloboda ili pak, kao što tvrde drugi, pravednost? Kakvo je uopće značenje temeljnih političkih vrijednosti, poput jednakosti, slobode ili pravednosti, kakva je priroda njihova odnosa i što se zbiva kada su one u sukobu?

Naposljetku, kako urediti odnose u društvima u kojima se sukobljavaju različiti interesi pojedinaca ili društvenih skupina? Kako pak u kulturno i svjetonazorski pluralnim društvima, u kojima postoje različite (i često suprotstavljene) predodžbe o dobrom životu? Smiju li se, po logici većinskog odlučivanja i u ime stabilnosti političke zajednice, dovoditi u pitanje neka od onih prava koja onima koji su u manjini jamče mogućnost da, iako u manjini, budu ravnopravan dio društva?

Dakako, ovo su samo neki od problema na koje ova tema upućuje. Vjerujemo da će učenice i učenici, uz pomoć svojih mentorica i mentora, u tekstovima koji su odabrani za ovogodišnje natjecanje, ali i u suvremenoj zbilji, prepoznati ne samo te, već i neke druge probleme koji su vezani uz temu. Od njih jednako tako očekujemo da u tim tekstovima identificiraju različite filozofijske pristupe, pozicije i argumente, da procijene njihove prednosti i nedostatke te da filozofijski artikuliraju i argumentiraju stajalište koje drže prihvatljivim.